

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

Факультет ветеринарної медицини

Кафедра паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсової роботи з дисципліни
«Паразитологія та інвазійні хвороби тварин»
для здобувачів вищої освіти
за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина»

Полтава – 2016

УДК 619:616.99(083.13)

ББК 48.73 Я73

Є 90

Укладачі:

Євстаф'єва В. О., доктор ветеринарних наук, доцент

Корчан Л. М., кандидат ветеринарних наук

Мельничук В. В., завідувач навчально-наукової лабораторії паразитології

Рецензент:

Скрипка М. В., доктор ветеринарних наук, професор, завідувач кафедри патологічної анатомії та інфекційної патології Полтавської державної аграрної академії

Методичні вказівки до виконання курсової роботи містять загальні вимоги, тематику, хід, графік виконання й захисту курсових робіт, параметри її оцінювання та відповідають програмі навчальної дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин» для здобувачів вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина».

Використання видання у навчальному процесі допоможе сформувати у майбутнього фахівця практичні навички самостійної роботи під керівництвом викладача.

Євстаф'єва В. О. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин» для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина» / В. О. Євстаф'єва, Л. М. Корчан, В. В. Мельничук. – Полтава, 2016. – 30 с.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи (протокол № 11 від 16 березня 2016 року).

Рекомендовано до друку науково-методичною радою спеціальності «Ветеринарна медицина» (протокол № 7 від 24 березня 2016 року)

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
2. ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	6
2.1. Наукове керівництво курсовою роботою.....	6
2.2. Етапи виконання курсової роботи.....	7
3. КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ....	8
4. ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	9
5. ВИБІР ТЕМИ І СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	9
6. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ.....	19
7. РЕЦЕНЗУВАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ.....	19
8. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	19
8.1. Порядок подання.....	19
8.2. Критерії оцінювання.....	20
8.3. Організація процесу захисту.....	20
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	22
ДОДАТОК А.....	23
ДОДАТОК Б.....	26
ДОДАТОК В.....	30

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсова робота з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин» є письмово виконаною самостійною навчально-дослідницькою роботою, що розкриває теоретичні аспекти і практичні навички у майбутнього фахівця з обраної теми.

Курсова робота займає важливе місце у навчальному процесі вищих навчальних закладів III і IV рівнів акредитації за спеціальністю «Ветеринарна медицина».

Мета курсової роботи з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин» та її головне призначення полягає у підготовці здобувачів вищої освіти до самостійного виконання дослідницької роботи, в оволодінні практичними навичками фахівця з ветеринарної медицини та у розвитку їх творчого і професійного потенціалу.

Курсова робота у процесі навчання здобувача вищої освіти може розглядатися як один з етапів оволодіння методикою науково-дослідницької діяльності, виконуваний за активної допомоги і консультації викладача-керівника. Вона базується на: проведенні загальних та спеціальних досліджень тварин, визначенні збудника інвазії з метою встановлення діагнозу хвороби, призначенні відповідного лікування та встановленні його ефективності, а також на вивченні наукових джерел з обраної теми і методичних вказівок до виконання курсової роботи з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин».

Виконання курсової роботи з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин» вимагає від студента не тільки знань загальної і спеціальної літератури з теми дослідження, але й уміння аналізувати, рецензувати наукові досягнення в досліджуваній галузі науки, пов'язувати питання теорії з практикою, здійснювати статистичні та інші розрахунки й оцінки, робити узагальнення, висновки і рекомендації.

Тому курсова робота з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин» в системі професійної підготовки майбутніх фахівців з ветеринарної медицини виконується у вигляді «*Історії хвороби*» з проведенням курації інвазованої тварини. Ведення історії хвороби – невід'ємна частина повсякденної роботи лікаря ветеринарної медицини. Мета проведення курації хворої тварини у ветеринарній паразитології – розвиток у майбутніх лікарів клінічного мислення, вміння використовувати на практиці теоретичні знання під час розв'язання діагностичних та лікувальних завдань, навчання основ ветеринарної протозоології, гельмінтології, акарології й ентомології, уміння

проводити маніпуляції з хворою твариною згідно «Європейської конвенції про захист хребетних тварин» (Страсбург, 1985).

Під час курації майбутні лікарі ветеринарної медицини закріплюють практичні навички з повного обстеження хворої тварини, яке передбачає: анамнез, клінічне обстеження, відбір та дослідження патологічного матеріалу, проведення диференційного діагнозу. Історія хвороби відображає уміння здобувача вищої освіти послідовно вивчати всі відомості про інвазовану тварину, правильно аргументувати й формулювати діагноз, проводити обґрунтовану диференційну діагностику, логічно ставити остаточний діагноз, призначати адекватне лікування.

Основними завданнями курсової роботи є:

– закріплення, поглиблення і розширення теоретичних знань студентів та їх практичних умінь і навичок відповідно до змісту дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин»;

– формування умінь самостійно проводити наукове дослідження, аналізувати і критично оцінювати досліджуваний науковий та практичний матеріал;

– вироблення у здобувачів вищої освіти навичок базової дослідницької та самостійної роботи, пов'язаної з пошуком, систематизацією й узагальненням наявної наукової і навчальної літератури;

– розвиток наукового мислення і творчих здібностей студентів, а також навичок практичного застосування теоретичних знань;

– ознайомлення з методами і методикою проведення наукового дослідження та обробки його результатів.

– підготовка студентів до складнішого завдання – виконання кваліфікаційної роботи.

У процесі виконання історії хвороби здобувачі вищої освіти розвивають і вдосконалюють такі ***навички:***

– визначати мету, основні завдання, об'єкт та предмет дослідження;

– самостійно проводити відбір патологічного матеріалу, його лабораторне дослідження, встановлювати діагноз інвазії, призначати ефективне лікування;

– здійснювати пошук і підбір потрібної інформації;

– логічно і послідовно висловлювати свої думки, пропозиції, робити аргументовані висновки щодо теоретичного матеріалу, явищ та фактів реального життя;

– правильно оформляти науково-дослідницький та науково-довідковий матеріал;

– публічно захищати підготовлену роботу (створювати презентацію, робити наукові повідомлення, відповідати на поставлені запитання, захищати свою точку зору тощо).

Здобувач вищої освіти повинен уміти творчо використовувати здобуті знання, самостійно робити узагальнення, удосконалювати навички літературного викладу своїх думок із використанням загальнонаукової термінології.

2. ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна бути оформлена як історія хвороби у процесі проведення курації хворої тварини, написана на належному теоретичному рівні. При її підготовці необхідно користуватися науковими працями вітчизняних і зарубіжних дослідників щодо обраної теми.

2.1. Наукове керівництво курсовою роботою

Курсова робота виконується з допомогою наукового керівника – викладача, який працює на кафедрі паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи, або завідувача лабораторії на базі навчально-наукової лабораторії паразитології. Відсутність керівника не допускається.

Завдання керівника – консультувати щодо проведення лабораторних досліджень, встановлення вірного діагнозу, призначення, сприяти формуванню наукового мислення, самостійності думок, творчих навичок, розвитку мови здобувачів вищої освіти; навчити докладати і роз'яснювати зміст своєї роботи, обґрунтовувати призначене лікування та його доцільність і аргументувати висновки.

Функції наукового керівника:

- допомагає в проведенні лабораторних досліджень, встановленні точного діагнозу і, відповідно, формулюванні теми курсової роботи;
- формулює завдання на виконання курсової роботи;
- допомагає визначити календарні терміни основних етапів роботи над темою;
- надає допомогу у формулюванні мети і завдань дослідження, контролює хід виконання роботи, але не пропонує готових рішень;
- рекомендує необхідну для вивчення наукову, методичну та спеціальну літературу;

- систематично контролює хід роботи та виконання завдань;
- перевіряє остаточний варіант курсової роботи, рецензує і оцінює роботу.

Науковий керівник здійснює постійне спостереження за науковою роботою та надає необхідні консультативні поради.

2.2. Етапи виконання курсової роботи

Написання курсової роботи передбачає такі *етапи*:

1. Підготовчий етап:

- вибір об'єкта й предмету дослідження;
- відбір необхідного матеріалу від тварини для паразитологічного дослідження;
- формування інформативної бази щодо методів паразитологічних досліджень;
- закріплення наукового керівника, побудова етапів виконання курсової роботи і проведення досліджень.

2. Дослідницький етап:

- проведення дослідження відібраного матеріалу (крові, сечі, фекалій, зіскрібків зі шкіри, змивів з кон'юнктиви тощо), виявлення збудника (збудників) інвазійних захворювань тварин, встановлення діагнозу.

За відсутності у відібраному матеріалі збудників інвазійних хвороб здобувачі вищої освіти проводять відбір повторно від іншої тварини.

- вибір теми курсової роботи відповідно до встановленого діагнозу;
- лікування хворої тварини та визначення ефективності призначеного лікарського засобу за результатами проведеного паразитологічного дослідження.

3. Основний етап:

- опрацювання наукової літератури за темою дослідження;
- оформлення тексту роботи, додатків, формулювання висновків, рекомендацій та подання курсової роботи на кафедру.

4. Кінцевий етап:

- реєстрація курсової роботи;
- доопрацювання роботи в разі потреби з урахуванням зауважень;
- рецензування роботи;
- подання роботи на захист;
- захист курсової роботи.

Роботу можна вважати завершеною після написання науковим керівником рецензії та прилюдного захисту курсової роботи.

3. КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Календарний план виконання та написання курсової роботи затверджується щорічно на засіданні кафедри і доводиться до відома студентів до 15 жовтня поточного навчального року. У ньому, зокрема, зазначено терміни, що відводяться для проведення досліджень та вибору теми, затвердження плану проведення лікувальних заходів та визначення їх ефективності, виконання окремих розділів та роботи в цілому, а також терміни захисту оформленої курсової роботи.

Таблиця

Орієнтовний календарний план виконання курсової роботи

Етапи	Завдання	Термін виконання
1 етап	Закріплення наукового керівника, побудова етапів виконання курсової роботи і проведення досліджень; формування інформативної бази щодо методів паразитологічних досліджень.	до 20 вересня
2 етап	Вибір теми згідно встановленого діагнозу та визначення завдань дослідження.	до 20 жовтня
3 етап	Написання і оформлення курсової роботи, формулювання висновків, рекомендацій.	до 20 листопада
	Подання курсової роботи на кафедру.	до 25 листопада
4 етап	Доопрацювання роботи в разі потреби з урахуванням зауважень.	до 30 листопада
	Подання керівником рецензії на курсову роботу з пропонованою оцінкою.	до 5 грудня
	Захист роботи.	Заліковий тиждень

При порушенні зазначених термінів керівник курсової роботи знижує оцінку: на 2 бала – за невчасне виконання етапів курсової роботи; на 10 балів – за запізнилу подачу курсової роботи на кафедру.

Курсові роботи виконуються у терміни, передбачені графіком навчального процесу, але не пізніше як за два тижні до захисту. Терміни виконання курсових робіт доводяться до студентів на початку семестру.

4. ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин» виконується у вигляді історії хвороби з обов'язковим проведенням курації інвазованої тварини. Лабораторні дослідження проводяться на базі навчально-наукової лабораторії паразитології під керівництвом завідувача лабораторії викладачів кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи.

Історія хвороби оформляється згідно з наведеною схемою у «Робочому зошиті для оформлення історії хвороби з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин»».

На першому занятті з курації викладач разом зі студентом проводить дослідження відібраного від тварини матеріалу (крові, сечі, фекалій, зіскрібків зі шкіри, змивів з кон'юнктиви тощо), про що зазначає у «Журналі проведення досліджень». Виявляють збудника інвазійної хвороби і встановлюють діагноз, що і є темою курсової роботи. За необхідності (коли досліджуваний матеріал виявився неінвазованим) проводиться повторне дослідження матеріалу, який відбирається від іншої тварини.

Куратор зобов'язаний зібрати анамнез, провести клінічне обстеження хворої тварини, намітити план обстеження і лікування. На подальших заняттях студенти обговорюють разом з викладачем диференційний діагноз, і на підставі аналізу та синтезу анамнестичних, епізоотологічних, клінічних, лабораторних даних формулюють остаточний діагноз та коригують лікування хворої тварини. В подальшому провести лікування хворої тварини, і через 5–7 днів після останньої задачі лікарського засобу провести повторне дослідження відповідного матеріалу, відібраного від обробленої тварини, з метою встановлення ефективності проведеного лікування. Про проведене дослідження студент робить запис у «Журналі проведення досліджень». Дата початку і закінчення виконання курсової роботи повинні відповідати записам і датам у «Журналі проведення досліджень».

Після закінчення курації здобувач вищої освіти здає викладачу оформлену історію хвороби для перевірки.

5. ВИБІР ТЕМИ І СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Вибір теми – досить важливий етап підготовки курсової роботи. При цьому необхідно враховувати:

– відповідність теми діагнозу хворої тварини, поставленому за результатами проведених досліджень;

- наявність можливостей використання у ході дослідження конкретного дослідного матеріалу;
- відповідність теми науковим інтересам та можливостям студента.

Вибір загального напрямку та тематики курсового дослідження здійснюється студентом на основі орієнтовного переліку тем, запропонованих науковим керівником (викладачем кафедри) та з урахуванням особистих науково-паразитологічних уподобань студентів. Після встановлення діагнозу і, відповідно, обрання теми курсової роботи студент має отримати згоду наукового керівника на її виконання, після чого обрана тема офіційно закріплюється за студентом і фіксується в реєстраційному журналі. Самовільна зміна теми курсової роботи *неприпустима*, у такому випадку студент може бути недопущений до захисту.

Курсова робота повинна містити:

– **Пояснювальну записку**, яка містить:

1. Титульні сторінки.
2. Вступ.
3. Загальні відомості про хвору тварину.
4. Дані об'єктивного дослідження тварини.
5. Дослідження окремих систем організму тварини.
6. Дослідження зони патологічного процесу.
7. Додаткові дослідження.
8. Діагноз.
9. Прогноз.
10. Курацію хворої тварини.
11. Спеціальні заходи.
12. Аналіз хвороби (епікріз).
13. Висновки.
14. Список використаних джерел.

– **Ілюстровану частину**, яка містить: додатки.

На *титульних сторінках* (додаток А) послідовно, зверху вниз, розміщуються наступні реквізити:

- повна назва навчального закладу і міністерства, якому воно підпорядковується;
- повна назва факультету;
- найменування кафедри;
- тема курсової роботи;

- вид тварини, курацію якої проводить студент;
- встановлений діагноз відповідно до виявленого збудника інвазійної хвороби з обов'язковою назвою латиною;
- дата початку та закінчення відповідно до записів у «Журнали проведення досліджень»;
- господарство, до якого належить хвора тварина, із зазначенням назви населеного пункту, району, області.
- відомості про автора (куратора) курсової роботи (із зазначенням курсу, групи);
- відомості про наукового керівника (із зазначенням вченого ступеня, ученого звання, посади);
- склад комісії із захисту курсових робіт;
- місцезнаходження вузу;
- рік написання роботи.

У вступі необхідно описати географічне розташування господарства, його природно-кліматичну характеристику, епізоотичний стан з інвазійних хвороб, наявність всіх видів тварин у господарстві по статеві-вікових групах.

Розділ «**Загальні відомості про хвору тварину (*Registratio animalis seu pars officialis*)**» складається з наступних частин:

– *Реєстрація тварини* – студент-куратор повинен зазначити власника тварини та його адресу, вид тварини, стать, кличку, інвентарний номер, породу, масть і особливі прикмети, вік, живу масу, вгодованість, дату захворювання, дату надходження до клініки, діагноз при надходженні, а також діагноз при подальшому спостереженні, підпис куратора.

– *Анамнез про життя тварини (*Anamnesis de vitae*)*, де повинні бути зазначені зообіографічні дані тварини: звідки поступила тварина, коли і де народилась, вік першого спарування, пологи та ін. Умови утримання тварини до захворювання (стан приміщення, підлоги, підстилки; видалення гноївки, сечі, проведення моціону). Раціон, режим і тип годівлі (корми, їх склад, повноцінність раціону, вода, її якість, забезпечення потреби тварини у воді. Епізоотичний стан господарства з інвазійних хвороб. Виконання загальних заходів (організаційно-господарських, зоогігієнічних, ветеринарно-санітарних. Виконання спеціальних заходів (діагностичні дослідження, дегельмінтизації, лікування протозоозів, ентомозів, арахнозів, проведення дезінвазії, дезінсекції, дезакаризації, дератизації).

– *анамнез захворювання (*Anamnesis morbi*)* – описується коли та за яких обставин захворіла тварина, які ознаки хвороби відмічали, чи захворіла тварина раніше, наявність у господарстві хворих тварин з подібними ознаками, чи реєструвалися раніше подібні захворювання, чи лікувалася тварина,

результати лікування, а також зазначається передбачувана причина захворювання тварини.

Розділ *«Дані об'єктивного дослідження тварини (Status praesens universalis)»* повинен містити результати клінічного обстеження тварини, які студент записує в протокольній формі за наступною схемою, де надають відомості про дослідження:

– *Загального стану тварини* – зазначають температуру тіла, частоту пульсу, частоту дихання, скорочення рубця, положення тіла в просторі (добровільне чи ін.) вгодованість (добра, задовільна, незадовільна, виснаження, ожиріння), склад тіла (правильний – сильний, добрий, неправильний – слабкий, незадовільний), конституцію (груба, ніжна, щільна, пухка), темперамент (живий, флегматичний), норов (добрий, злий).

– *Шкіри* – надають відомості про обстеження шерстного покриву (густота, скуйовдженість, рівномірність, колір, блиск, фіксація), кольору шкіри (блідий, жовтий, червоний, синюшний тощо), ступеню вологості шкіри (помірна, висока пітливість, сухість шкіри, асиметрія потовиділення), запаху шкіри (специфічний, фекальний, поту, аміачний, гнійний, інший). За наявності описують патологічні зміни шкіри (рани, гематоми, рубці, набряки, шкірні висипи, виразки, пролежні) та підшкірної клітковини (схуднення, відкладення жиру). Обов'язково зазначають дані дослідження стану **ВИДИМИХ СЛИЗОВИХ ОБОЛОНОК** (кон'юнктиви, носової, ротової порожнин, піхви, анусу) – вказують їх колір, пігментацію, цілісність, наявність чи відсутність крововиливів, запальних процесів, висипів.

– *Поверхневих лімфатичних вузлів* (пахових, надвим'яних, підщелепових, колінної складки, передлопаткових, інші – вказати які досліджували) – зазначають їх розмір, форму, консистенцію, рухливість, болючість, за наявності описують патологічні зміни в досліджуваній ділянці (набряки, флюктуація, підвищена температура, ін.).

– *Скелетно-м'язевої і кістково-зв'язкової систем* – звертають увагу на ступінь розвитку, тонус, цілісність м'язів, суглобів, наявність деформацій, періоститів, аномалій розвитку, переломів.

Розділ *«Дослідження окремих систем організму тварини (Status organorum internorum et sistematum)»* включає дані дослідження функціональних систем організму за наступною схемою:

– *Серцево-судинна система* – при дослідженні та описі звертають увагу на серцевий поштовх (сильний, слабо виражений, дифузний, болючий при пальпації), локалізацію серцевого поштовху, серцеві тони (ослаблені, посилені, розщеплені, ритмічні), пульс (ритмічний, наповнений, еластичний),

стан периферичних артерій, вен (пружність, еластичність стінки, наявність набряків).

– *Дихальна система* – досліджують стан носової порожнини та її ходів, наявність витікань з носової порожнини (одно- чи двостороннє, кількість, консистенцію, колір, запах), колір слизової оболонки (анемічність, гіперемію), видихуване повітря (запах, температуру), наявність кашлю (сухий, вологий, болючий, його частота). Обов'язково досліджують стан гортані й трахеї (наявність набряків, деформацій, болючості, шумів, хрипів), дослідження грудної клітини (симетричність, такт дихання, ритм дихальних рухів, частота дихальних рухів, дихальні шуми).

– *Система травлення* – в першу чергу досліджують акт прийому корму та води (характер жуйки, ковтання, скрегіт зубами), відмічають наявність чи відсутність апетиту, спраги, блювання. Дослідження шлунка, передшлунків, сичуга проводять, використовуючи методи пальпації, перкусії, аускультатії та визначають болючість досліджуваної ділянки, наповненість, частоту і силу скорочень, інтенсивність бродильних процесів, топографію зміни перкусійних звуків, інше. При дослідженні печінки визначають доступність для пальпації, величину, наявність і характер болючості. При дослідженні кишечника встановлюють наступні ознаки: напруження черевної стінки, болючість, наявність грижі, наповнення, перистальтичні шуми. При дослідженні акту дефекації звертають увагу на частоту, кількість, форму, колір, консистенцію, запах, наявність домішок у фекаліях (посліді).

– *Сечостатева система* – звертають увагу на зони гіпералгезії нирок (реакція на балотуючу пальпацію нирок), стан сечового міхура (поза при сечовиділенні, болючість, частота сечовиділення, кількість сечі, фізичні властивості сечі – колір, запах, консистенція, прозорість, наявність слизу, крові, гною). При дослідженні слизової оболонки піхви, шийки матки описують колір, ушкодження, висипи, запальні явища, характер виділень. При дослідженні вим'я звертають увагу на форму, консистенцію, болючість, колір шкіри, цілісність, місцеву температуру, стадію лактації, властивості секрету вимені (колір, консистенцію, наявність згустків).

– *Нервова система* – студент-куратор проводить аналіз поведінки тварини, описуючи тип нервової діяльності, загальний стан (задовільний, пригнічений, коматозний, збуджений), координацію рухів, стан шкірної, больової і тактильної чутливостей, наявність свербіж (загального, місцевого, відсутність).

Розділ «*Дослідження зони патологічного процесу (Status praesens localis)*». Після загального дослідження тварини студент детально досліджує

уражений орган чи систему, описує симптоми захворювання, проводить їх систематизацію.

Враховуючи, що діагноз на інвазійне захворювання остаточно встановлюється за допомогою *лабораторних досліджень* (гельмінтоскопія, копроовоскопія, гельмінтоларвоскопія, дослідження виділень інших органів, дослідження тканин, зскрібків шкіри, мазків крові тощо) у цьому розділі студент детально описує використану методику і *визначає інтенсивність інвазії* – кількість паразитів в середньому на хвору тварину, (при копроскопічному дослідженні визначають кількість інвазійних елементів в одній краплі флотаційної рідини або всього у чашці Петрі, при клінічному обстеженні – кількість ектопаразитів на певній ділянці, при розтині – кількість паразитів в органі).

Визначення екстенсивності інвазії проводиться при дослідженні декількох тварин одного виду (ЕІ – відсоток уражених тварин паразитами одного виду від загальної кількості досліджених, що знаходяться в гурті чи господарстві).

Враховуючи морфологічні та анатомічні особливості будови збудників протозойних хвороб (найпростіших, ооцист), яєць і личинок гельмінтів, кліщів, комах, а також статевозрілих паразитів, студент проводить визначення їх до роду і виду згідно систематичного положення. *Результати проведених досліджень виділених збудників інвазійних хвороб* обґрунтовано описуються, при цьому слід використовувати наукову та навчальну літературу.

Розділ *«Додаткові дослідження»* описується студентом за необхідності, якщо необхідно більш детально вивчити вплив збудника паразитозу на організм хворої тварини. При цьому можуть проводитися дослідження крові або сечі.

Розділ *«Діагноз (Diagnosis)»*. У ньому необхідно зазначити діагноз згідно сучасної номенклатури і систематики виявленого паразита (на українській та латинській мовах), який студент разом з викладачем поставив, базуючись на вірно зібраних даних анамнезу, загальних і спеціальних дослідженнях хворої тварини. Одночасно зазначають диференційний діагноз.

Розділ *«Прогноз (Prognosis)»*. У цьому розділі зазначають передбачуваний прогноз для перебігу хвороби у тварини за умови проведеного лікування з обов'язковим його обґрунтуванням.

Прогноз – це передбачення ймовірного розвитку і результату захворювання, засноване на знанні закономірностей патологічних процесів і перебігу хвороби. Оцінка загального стану з точки зору прогнозу

виражається такими формулюваннями: сприятливий, сумнівний, обережний, несприятливий.

У розділі «*Курація хворої тварини (Therapia)*» студент-куратор відображає перебіг хвороби і лікування хворої тварини у вигляді наступної таблиці:

Дата	Т, С°	П, уд./хв	Д, рух./хв	Перебіг хвороби	Лікування, дієта, режим утримання
------	-------	--------------	---------------	--------------------	--------------------------------------

До графи «Дата» записують: коли було проведене перше дослідження тварини і встановлення діагнозу; зазначають через кожні 2–3 дні дату клінічного обстеження тварин (упродовж 12–14 днів).

До графи «Т, С°» записують дані термометрії хворої тварини.

До графи «П, уд./хв.» записують дані вимірювання пульсу у досліджуваної тварини, вимірюють у кількості ударів на хвилину.

До графи «Д, рух./хв.» записують дані вимірювання кількості дихальних рухів у досліджуваної тварини, вимірюють у кількості рухів на хвилину.

До графи «Перебіг хвороби» записують відомості про загальний стан тварини, відображають зміни, які відбуваються, а також вказують, коли були проведені повторні лабораторні дослідження, за результатами яких можна визначити ефективність застосованих препаратів.

До графи «Лікування, дієта, режим утримання» заносять всі відомості терапевтичного порядку (умови утримання хворої тварини, дієту, терапевтичні маніпуляції). Призначені лікарські засоби приводяться у формі рецептів.

В кінці цього розділу студент обов'язково зазначає підсумок курації, де у короткій формі приводять результати курації, підводять підсумки про стан здоров'я тварин, дають рекомендації, пропозиції щодо режиму утримання та годівлі. У випадку летального наслідку роблять розтин трупу, студент-куратор зобов'язаний бути при цьому присутній і додати до історії хвороби протокол розтину.

У розділі «*Спеціальні заходи*» студент детально описує метод лікування, який він разом із викладачем застосував хворій тварині. Зазначають особливості *специфічної терапії*, де описують спосіб введення лікарського засобу, переваги обраного препарату, надають повну *характеристику використаного препарату* (назву, виробника, склад, форму випуску, фармакокінетику, фармакодинаміку, які показання до застосування, спосіб використання, дозування, застереження щодо використання).

Обов'язково визначають *ефективність лікарського засобу* (*інтенсефективність, %*) за наступною формулою:

$$100 - \frac{D_2 \times 100}{D_1}, \text{ де}$$

D_1 – інтенсивність інвазії до проведеного лікування;

D_2 – інтенсивність інвазії після проведеного лікування

Наприклад: Діагноз при лабораторному копроскопічному дослідженні свиней – аскароз. Інтенсивність аскарозної інвазії при первинному дослідженні становила 9,3 екземплярів яєць аскарисів у одній краплині флотаційної рідини. Після проведеного лікування із застосуванням лікарського засобу «Бровермектин 2 %» при повторному копроскопічному дослідженні інтенсивність аскарозної інвазії становила: 0,3 екземплярів яєць аскарисів у одній краплині флотаційної рідини. Інтенсефективність лікарського засобу згідно формули становить:

$$100 - \frac{0,3 \times 100}{9,3} = 96,77.$$

Отже, ефективність лікарського засобу становила 96,8 %.

Якщо була призначена *симптоматична терапія*, то студент вказує лікарські засоби, які були ним використані з метою зняття симптомокомплексу хвороби, методи їх введення в організм хворої тварини, обґрунтовує доцільність застосування.

Якщо збудник інвазійної хвороби виділяється у зовнішнє середовище разом з фекаліями тварини, то необхідно зазначити *методи знезараження гноївки*, де описують коротко відомі способи знезараження і детально – метод, який студент використав, обґрунтовує його доцільність і переваги.

У історії хвороби необхідно описати підрозділ «*Дезінвазія*», де куратор дає визначення цього поняття і вказує можливі способи і засоби дезінвазії, описує використані.

Розділ «*Аналіз хвороби (Epicrisis)*». *Епікриз* (від грец. епікрісіς (epikrisis) – судження, рішення) – судження про стан хворої тварини, про діагноз, причини виникнення та розвитку хвороби, про обґрунтування і результати лікування. У разі летального результату в епікризі вказується причина смерті.

Даний розділ описується за результатами огляду літератури щодо обраної теми і включає: визначення хвороби, мофо-біологічні особливості збудника інвазійної хвороби, його систематичне положення, історичні відомості по вивченню хвороби вченими та поширення її на території

України і світу, економічні збитки, епізоотологічні дані, патогенез, клінічні ознаки, патолого-анатомічні зміни, діагностика та диференційна діагностика, лікування, профілактика та заходи боротьби. Обв'язко робити посилання на літературні джерела.

У розділі «**Висновки**» студент-куратор проводить короткий аналіз виконаної роботи, який включає три основних висновки:

1) зазначити встановлений діагноз (наприклад: В результаті проведених копроскопічних досліджень собаки виявлено збудника *Toxocara canis*, встановлено діагноз – токсокароз);

2) зазначити інтенсивність інвазії (наприклад: Інтенсивність токсокарозої інвазії у собаки становила, в середньому, 12,7 екземплярів яєць у одній краплі флотаційної рідини);

3) зазначити ефективність протипаразитарного засобу (наприклад: Іntenсефективність «Бровадазолу» за токсокарозу собак становила 100 %).

Розділ «**Використана література**». Список використаних джерел є обов'язковою складовою частиною курсової роботи. Список показує не тільки ступінь вивчення досліджуваної теми, але й глибину авторської роботи над темою. Список використаних джерел у курсовій роботі є переліком усіх документів, монографій, книг, статей та інших публікацій, використаних при розробці теми у розділі «Аналіз хвороби». До списку використаних джерел необхідно включати *всі* джерела, що були вивчені під час підготовки курсової роботи. Загальна кількість опрацьованих джерел не може бути меншою за 7 пунктів. *Неприпустимим* є використання у списку літератури конспекту лекцій чи зошиту з лабораторних робіт.

Список використаної літератури виконується в алфавітній послідовності, нумерується і оформлюється відповідно до загальноствановлених вимог (Додаток Б). Нумерація повинна бути наскрізною.

В кінці історії хвороби обов'язково вказується дата закінчення написання курсової роботи і ставиться підпис куратора.

Розділ «**Додатки**». Додатки містять матеріали, пов'язані з виконанням курсової роботи, які з певних причин не можуть бути включені до основної її частини. Обов'язково додаються фотографії: виявлених інвазійних елементів чи збудників захворювання (яйця гельмінтів, личинки, кліщі, ооцисти найпростіших тощо); хворих тварин під час обстеження; застосовані лікарські препарати. Фотографії необхідно підписувати (Наприклад: Рис. 1. Яйця *Toxocara canis*. ×100.; Рис. 2. Собака, хвора на токсокароз.; Рис. 3. Антигельмінтний препарат «Бровермектин 2 %».)

6. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Історія хвороби «Еймеріоз кролів (телят, кіз, птиці, поросят)».
2. Історія хвороби «Езофагостомоз свиней».
3. Історія хвороби «Аскароз свиней».
4. Історія хвороби «Трихуроз свиней (собак, великої рогатої худоби, кіз, овець, котів, хутрових звірів)».
5. Історія хвороби «Стронгілятози органів травлення великої рогатої худоби».
6. Історія хвороби «Цистоізоспоров собак (котів)».
7. Історія хвороби «Стронгілоїдоз телят (свиней, коней)».
8. Історія хвороби «Фасціольоз великої рогатої худоби».
9. Історія хвороби «Парамфістоматидози великої рогатої худоби».
10. Історія хвороби «Парамфістомозно-фасціольозна інвазія великої рогатої худоби».
11. Історія хвороби «Монієзіоз великої рогатої худоби (овець)».
12. Історія хвороби «Геніози собак».
13. Історія хвороби «Дикроцеліоз жуйних тварин».
14. Історія хвороби «Стронгілідози коней».
15. Історія хвороби «Унцинаріоз собак (котів)».
16. Історія хвороби «Сифонаптероз собак (котів)».
17. Історія хвороби «Бовікольоз великої рогатої худоби (коней)».
18. Історія хвороби «Саркоптороз свиней».
19. Історія хвороби «Триходектоз собак (котів)».
20. Історія хвороби «Параскароз коней».
21. Історія хвороби «Аскарідіоз птиці».
22. Історія хвороби «Гетеракоз (гангулетеракоз) птиці».
23. Історія хвороби «Неоаскароз великої рогатої худоби».
24. Історія хвороби «Токсокароз (токсаскароз) собак (котів)».
25. Історія хвороби «Псороптоз кролів (великої рогатої худоби, коней)».
26. Історія хвороби «Райєтиноз (даванеоз, гіменолепідідози) птиці».
27. Історія хвороби «Мелофагоз овець».
28. Історія хвороби «Кнемідокоптоз птиці».
29. Історія хвороби «Демодектоз собак».
30. Історія хвороби «Отодектоз собак (котів)».
31. Історія хвороби «Малофагози курей (голубів)».
32. Історія хвороби «Капіляріоз птиці».
33. Історія хвороби «Сингамоз птиці».

7. РЕЦЕНЗУВАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Робота подається керівнику щонайменше за тиждень до захисту в *Робочому зошиті для оформлення історії хвороби з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин»*. Курсову роботу рецензує викладач – керівник курсової роботи відповідно до критеріїв її оцінювання і виставляє попередню оцінку. У рецензії відзначаються позитивні сторони і недоліки роботи, допущена чи не допущена вона до захисту, виставляються відповідні бали щодо оформлення пояснювальної записки та ілюстрованої частини (Додаток В). Науковий керівник, перевібивши роботу, може повернути її для доопрацювання разом із письмовими зауваженнями. Студент повинен усунути виявлені недоліки у встановлений термін, після чого робота остаточно оцінюється. Інші позитивно оцінені курсові роботи допускаються до захисту.

8. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Остання фаза виконання курсової роботи – *це захист курсової роботи*. Слід пам'ятати, що захист курсової роботи – це не тільки демонстрація знань літератури, яка має пряме відношення до теми праці, не тільки звіт з вузької спеціальної теми, але й своєрідний екзамен зі спеціальності, в якому студент зобов'язаний виявити свою ерудицію у володінні категоріями та поняттями з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин».

8.1. Порядок подання

Здобувач вищої освіти здає оформлену історію хвороби на кафедру у встановлені терміни, про що старший лаборант робить запис у журналі реєстрації курсових робіт. Потім курсова робота передається науковому керівнику для написання рецензії і виставлення оцінки до захисту.

Результати курсового дослідження представляються студентом у доповіді, яка публічно виголошується під час захисту курсової роботи.

Захист курсової роботи відбувається прилюдно перед комісією, яка складається з трьох осіб, а саме: завідувача кафедри, наукового керівника курсової роботи і завідувача лабораторії паразитології або викладача, який викладає дисципліну «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин». Склад комісії щодо захисту курсових робіт з дисципліни «Паразитологія та

інвазійні хвороби тварин» затверджується рішенням кафедри, на якій виконується робота.

8.2. Критерії оцінювання

При оцінюванні курсової роботи враховуються наступні критерії:

- *Вчасне* виконання роботи (за етапами).
- Якість оформлення *пояснювальної записки* курсової роботи та проведення досліджень:
 - розкриття теми курсової роботи, відповідність змісту розділам і підрозділам історії хвороби;
 - наявність усіх складових частин дослідження;
 - об'єктивність результатів проведених досліджень і повнота їх аналізу та викладення;
 - ступінь самостійності і творчого підходу до написання курсової роботи;
 - обґрунтованість і повнота зроблених висновків;
 - кількість використаної методологічної та спеціальної літератури з теми.
- Оформлення роботи та її *ілюстративна частина*:
 - літературне, технічне й естетичне оформлення роботи, стиль викладу;
 - наявність, якість фотографій і рисунків та відповідність їх темі курсової роботи.
- *Захист роботи*:
 - аргументованість і лаконічність викладення основних результатів дослідження;
 - уміння орієнтуватися в досліджуваній темі та правильно висловлювати свої думки;
 - аргументованість і вичерпність відповідей на питання членів комісії.

8.3. Організація процесу захисту

Захист курсових робіт здійснюється за встановленим графіком перед комісією у складі завідувача кафедри, наукового керівника та викладача кафедри у терміни, передбачені розпорядженням деканату. До захисту студент отримує свою роботу, знайомиться з рецензією й готується аргументовано відповісти на зауваження й запитання.

Процес захисту розбивається на такі *змістовні частини*:

1. *Оголошення індивідуальної інформації* (ППП, курс, група).
2. *Тема роботи.*

3. Коротке (до 10 хвилин) усне повідомлення автора курсової роботи про проведене дослідження і його основні результати. У повідомленні повинні бути представлені: цілі та завдання роботи; ступінь вивченості теми; основні результати роботи і висновки; пропозиції автора.

4. *Відповіді на запитання членів комісії.* Кожний член комісії може задати до трьох питань.

У процесі захисту членами комісії оцінюється глибина знань студентом досліджуваної теми, уміння вести дискусію, обґрунтовувати й відстоювати свою точку зору, чітко відповідати на поставлені запитання.

Потрібно мати на увазі, що остаточна оцінка залежить від захисту й може бути як вищою, так і нижчою за попередню. Оцінки оголошуються і виставляються викладачем у відомість і залікову книжку студента.

У цілому розподіл балів відображений у Додатку В.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Атлас гельмінтів тварин / Дахно І. С., Березовський А. В., Галат В. Ф. [та ін.]. – К., 2001. – 118 с.
2. Аранчій С. В. Рекомендації по боротьбі та профілактиці саркоптозу свиней: методичні рекомендації / С. В. Аранчій, В. О. Євстаф'єва. – Полтава: ТОВ "АСМІ", 2002. – 15 с.
3. Ветеринарна арахнологія: навчальний посібник / Галат В. Ф., Євстаф'єва В. О., Клименко О. С. [та ін.]. – ТОВ НВП "Укрпромторгсервіс", 2010. – 184 с.
4. Галат В. Ф. Методичні вказівки з діагностики паразитозів свиней / В. Ф. Галат, В. О. Євстаф'єва. – Полтава: ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2008. – 22 с.
5. Галат В. Ф. Морфологія та біологія кліщів: методичні рекомендації / В. Ф. Галат, В. О. Євстаф'єва. – Полтава, 2008. – 68 с.
6. Галат В. Ф. Морфологія гельмінтів тварин (атлас) / В. Ф. Галат, В. О. Євстаф'єва, М. В. Галат. – Полтава, 2009. – 100 с.
7. Євстаф'єва В. О. Морфологічні особливості гельмінтів: методичні рекомендації / О. С. Клименко, В. О. Євстаф'єва, О. В. Кручиненко. – Полтава: ФОП Щербак О. В., 2013. – 74 с.
8. Інвазійні хвороби жуйних: навчальний посібник / Галат В. Ф., Березовський А. В., Сорока Н. М. [та ін.]. – Полтава: ФОП Щербак О. В., 2011. – 145 с.
9. Клименко О. С. Морфологія та біологія паразитичних комах: методичні рекомендації / О. С. Клименко, В. О. Євстаф'єва. – Полтава: ФОП Щербак О. В., 2013. – 64 с.
10. Методичні вказівки щодо застосування антигельмінтиків у ветеринарній медицині / Євстаф'єва В. О., Клименко О. С., Кручиненко О. В. [та ін.]. – К.: Вища освіта, 2003. – 464 с.
11. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин: підручник / Галат В. Ф., Березовський А. В., Сорока Н. М. [та ін.]. – Полтава: ФОП Щербак О. В., 2011. – 145 с.
12. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин: підручник / В. Ф. Галат, А. В. Березовський, Н. М. Сорока, М. П. Прус. – К.: Урожай, 2009. – 368 с.
13. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин: підручник / Галат В. Ф., Березовський А. В., Сорока Н. М. [та ін.]. – Полтава: ТОВ НВП "Укрпромторгсервіс", 2012. – 338 с.
14. Фасціольоз великої рогатої худоби в центральній частині України (діагностика та заходи боротьби): методичні рекомендації / Дахно І. С., Кручиненко О. В., Дахно Г. П. [та ін.]. – Суми: ВАТ "Сумська обласна друкарня. Видавництво "Козацький вал", 2008. – 15 с.

ДОДАТОК А**Приклад оформлення титульних сторінок курсової роботи**

Міністерство освіти і науки України

Полтавська державна аграрна академія

Факультет ветеринарної медицини

Кафедра паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи

РОБОЧИЙ ЗОШИТ
для оформлення історії хвороби
з дисципліни
«Паразитологія та інвазійні хвороби тварин»
для студентів за ступенем вищої освіти «Бакалавр»

групи _____ курсу _____

(прізвище, імя, по батькові)

Міністерство освіти і науки України

Полтавська державна аграрна академія

Факультет ветеринарної медицини

Кафедра паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи

КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни
«Паразитологія та інвазійні хвороби тварин»
на тему: _____

Здобувача вищої освіти

_____ курсу _____ групи

Напряму підготовки: 6.110101

«Ветеринарна медицина»

(прізвище та ініціали)

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь,
прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

(підпис)

(П.І.П.)

(підпис)

(П.І.П.)

(підпис)

(П.І.П.)

Міністерство освіти і науки України

Полтавська державна аграрна академія

Факультет ветеринарної медицини

Кафедра паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи

ІСТОРІЯ ХВОРОБИ

Вид тварини _____
Діагноз _____
Почата _____ Закінчена _____
Господарство _____
Село (місто) _____
Район _____
Область _____

Куратор: _____

Керівник: _____

ДОДАТОК Б**Приклад оформлення списку використаної літератури****Один автор:**

Цилинский Я. Я. Популяционная структура и эволюция вирусов / Я. Я. Цилинский ; отв. ред. А. Б. Рубин. – М. : Медицина, 1988. – 232 с. – Библиогр. : с. 222–235.

Вершигора А. Е. Общая иммунология : учеб. пособие / А. Е. Вершигора. – К. : Вища школа, 1990. – 736 с.

Два автори:

Куриленко А. Н. Инфекционные болезни молодняка сельскохозяйственных животных : учеб. пособие / А. Н. Куриленко, В. Л. Крупальник. – М. : Колос, 2000. – 144 с.

Шевченко А. А. Вирусные болезни кроликов / А. А. Шевченко, Л. В. Шевченко. – М. : Аквариум, 2002. – 80 с. – Библиогр. : с. 78.

Емцев В. Т. Микробиология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. Т. Емцев, Е. Н. Мишустин. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : Дрофа, 2005. – 446 с. – Библиогр. : с. 427–428.

Стэнли У. Вирусы и природа жизни / У. Стэнли, Э. Вэлленс ; пер. с англ. Р.И. Татарская. – М. : Изд-во иностр. лит., 1963. – 240 с.

Три автори:

Сморозинцев А. А. Основы противовирусного иммунитета / А. А. Смородинцев [и др.]. – Ленинград : Медицина, 1975. – 312 с.

Гусева Е. В. Губкообразная энцефалопатия крупного рогатого скота : обзор литературы / Е. В. Гусева [и др.]. – Владимир : ОКНИИиМС, 1997. – 92 с.

Чотири автори або більше 4-х авторів:

Діагностика та профілактика лейкозу великої рогатої худоби / Л. І. Нагаєва [та ін.]. – К., 2003. – 64 с.

Перевидання:

Сибирская язва / ред. Н. Г. Ипатенко. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Колос, 1996. – 336 с. : ОКНИИиМС, 1997. – 92 с. – Библиогр. : с. 64-91 (338 назв.).

За редакцією:

Належна виробнича практика (GMP) та належна дистриб'юторська практика (GDP) ветеринарних препаратів / ред. А. М. Головка, П. І. Вербицький. – К. : Реферат, 2003. – 96 с.

Довідники:

Краткий справочник по инфекционным болезням домашних птиц. – Покров, 1997. – 66 с.

Черній А. М. Дисертація як кваліфікаційна наукова праця : посіб. для аспірантів і здобувачів наукового ступеня / А. М. Черній ; заг. ред. І. І. Ібадуліна. – К. : Арістей, 2004. – 232 с.

Ветеринарні імунобіологічні препарати : довідник / ред. П. І. Вербицький, А. М. Головка. – К. : Реферат, 2004. – 368 с.

Матеріали конференцій:

IV Міжнародний конгрес спеціалістів ветеринарної медицини (3-6 жовт., 2006 р., Нац. аграр. ун-т, м. Київ, Україна). – К. : НАУ, 2006. – 162 с. – Бібліогр. в кінці ст.

Стаття:

Головка А. М. Перспективи використання вакцин із місцевих штамів для профілактики неонатальних діарей у телят / А. М. Головка [та ін.] // Проблеми вет. медицини по обслуговуванню тваринництва колект. та фермер. госп-в : матеріали конф. молодих вчених і спеціалістів України, 26 жовт. 1992 р., м. Харків. – Х., 1992. – С. 35–36.

Методичні рекомендації:

Виготовлення ліофілізованих препаратів для довгострокового зберігання вірусів гриппу : метод. рекомендації. – К. : Знання України, 2007. – 16 с.

Іноземні видання:

Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals (mammals, birds and bees) : fifts Edition. – 2004.– Vol. 1. – Paris : OIE, 2004. – 588 p.

Monitoring antimicrobial usage in food animals for the protection of human health (Oslo, Norway, 10-13 Sept. 2001) : report of a WHO consultation. – Oslo : World Health Organization, 2001. – 23 p.

Стаття з книги або іншого разового видання:

Скрипник В. Г. Содоку / В.Г. Скрипник // Довідник лікаря ветеринарної медицини. – К. : Урожай, 2004. – С. 256.

Стаття з періодичного або продовжуваного видання:

Перша інактивована вакцина проти нькаслської хвороби птиці / В. Сікачина [та ін.] // Вет. медицина України. – 2003. – № 1. – С. 33–35.

Иммуногенные свойства вакцины против колибактериоза / Н. А. Соколова [и др.] // Ветеринария. – 1993. – № 8. – С. 7–9.

Головко А. Н. Фимбриальные адгезины энтеротоксигенных эшерихий / А. Н. Головко // Ветеринария. – 1993. – № 9. – С. 31–32.

Пархоменко Н. А. Вивчення реакції індикаторів Eh і рН-типу на присутність живих клітин / Н. А. Пархоменко, Т. Ф. Кисельова, Д. О. Ординська // Вет. біотехнологія : бюл. – 2004. – № 4. – С. 143–149.

Електронні ресурси:

Изучение и производственное испытание препарата арговит [Электронный ресурс] / Н. А. Шкиль [и др.] // Электронный журнал по ветеринарной биологии, экологии и патологии «Laboratorium». – Режим доступа www.laboratorium.narod.ru/sokol.htm. – Заглавие с экрана.

Про Загальнодержавну цільову економічну програму проведення моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднюючих речовин у живих тваринах, продуктах тваринного походження і кормах, а також у харчових продуктах, підконтрольних ветеринарній службі, на 2010–2015 роки [Електронний ресурс] : Закон України № 1446–VI від 4 черв. 2009 р. – Режим доступа : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1446-17>. – Назва з екрану.

Antimicrobial agents and antimicrobial resistance [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.oie.int/our-scientific-expertise/veterinary-products/antimicrobials/>. – Title from the screen.

ТУУ:

Набір сироваток крові для стандартизації антигену вірусу лейкозу ВРХ в реакції імунодифузії (РІД) : ТУ У 24.4-19024865-722:2004 / О. Ф. Блоцька, А. М. Головка, О. П. Адаменко, А. М. Борсук. – К., 2004. – 29 с.

ДСТУ:

Препарати ветеринарні імунобіологічні. Маркування : ДСТУ 4614:2006. / А. Головка, Ю. Косенко, О. Напненко, Н. Пархоменко, Н. Протченко, О. Романенко, В. Чумаченко. – Увед. вперше ; чинний від 2006-06-29. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – III, 8 с., включ. обкл. : табл. ; 29 см. – (Національний стандарт України).

Патенти:

Декларац. пат. 2001021092 Україна, МПК 7 А 61К 39/00. Спосіб визначення нешкідливості вакцинних препаратів проти інфекційних хвороб тварин / В. О. Ушкалов, М. Є. Романько, Л. В. Коваленко, Ю. В. Нікітченко, А. М. Головка. – № 41113 А ; заявл. 16.02.01 ; опубл. 15.08.01, Бюл. № 7. – 2 с.

ДОДАТОК В

Приклад рецензії на курсову роботу, оцінювання виконання та захисту курсової роботи в балах**Полтавська державна аграрна академія**Факультет ветеринарної медицини
Спеціальність 6.110101Форма навчання очна
Курс, група _____**ЛИСТ ОЦІНЮВАННЯ
курсної роботи****з навчальної дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин»**Здобувача вищої освіти _____ (ППП)
На тему _____

Обсяг курсової роботи _____ Кількість використаних джерел _____

Загальна оцінка роботи (необхідне підкреслити, у разі потреби – доповнити): *відбір матеріалу та проведення паразитологічного дослідження тварини проведено* – ● невірно; ● не в повному обсязі, фрагментарно; ● вірно, у повному обсязі; *розкриття теми, відповідність змісту розділам і підрозділам історії хвороби* – ● фрагментарно; ● на середньому рівні; ● у повному обсязі; *ступінь виконання завдань дослідження* – ● низький; ● середній; ● високий

Загальна оцінка змісту та якості оформлення роботи (необхідне підкреслити, у разі потреби – доповнити): *об'єктивність результатів проведених досліджень і повнота їх аналізу та викладення* – ● недостатня; ● достатня; *ступінь самостійності і творчого підходу до написання курсової роботи* – ● низький; ● середній; ● високий; *обґрунтованість і повнота зроблених висновків* – ● недостатня; ● відносно достатня; ● достатня; *кількість використаної методологічної та спеціальної літератури з теми* – ● недостатня; ● відносно достатня; ● достатня; *літературне, технічне й естетичне оформлення роботи* – ● недостатнє; ● відносно достатнє; ● достатнє

Результати оцінювання курсової роботи

Критерії оцінювання (рекомендований діапазон оцінки в балах)	Результати оцінювання	
	До опрацювання	Після опрацювання (за потребою)
Вчасне виконання роботи (за етапами) (до 9 балів)		
Пояснювальна записка (до 40 балів)		
Розкриття теми, відповідність змісту розділам і підрозділам курсової роботи (0–8)		
Наявність усіх складових частин дослідження (0–8)		
Об'єктивність результатів проведених досліджень і повнота їх аналізу та викладення (0–8)		
Ступінь самостійності і творчого підходу до написання курсової роботи (0–4)		
Обґрунтованість і повнота зроблених висновків (0–4)		
Кількість використаної методологічної та спеціальної літератури з теми (0–8)		
Ілюстрована частина (до 10 балів)		
Літературне, технічне й естетичне оформлення роботи, спіль викладу (0–5)		
Наявність, якість фотографій і рисунків та відповідність їх темі курсової роботи (0–5)		
Загальна кількість балів за виконання курсової роботи (до захисту)		

Висновки (*підкреслити*):

- рекомендувати до захисту без доопрацювання;
- рекомендовано до захисту за умови доопрацювання _____
- не рекомендовано до захисту, необхідно суттєво доопрацювати _____